

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ! СЛАВІМО ЙОГО!

Різдвяна листівка УПА, 1947 р.

Це свято сповнює кожного християнина новими надіями та задумами, упевнює в переможній силі добра та любові. Тож нехай перша зірка Святого вечора, що сповіщає нам про народження Сина Божого, стане для кожної родини провісницею миру й християнської злагоди. Нехай добра звістка відгукнеться світлою радістю, чистотою помислів та щирістю почуттів.

У часи найбільших викликів, коли своя держава була лише мрією, за різдвяним столом збиралися наші славетні воїни – січові стрільці, воїни УПА, захисники української землі всіх поколінь. Святкуючи це Різдво вдома, з подарунками і в теплі, помолімося за наших хоробрих захисників. Різдвяна зірка приходить у ліси, бліндажі й окопи, на руїни знищених міст і сіл. І це диво потрібне саме для тих, хто сьогодні боронить Україну.

У ці тривожні часи будьмо єдиними в помислах і ділах. Бережімо, підтримуймо суспільну злагоду й гармонію на теренах рідної землі. Гуртуймося у вірі в переможне майбутнє нашої Батьківщини. Молімо Господа аби дав нам сили й насаги примножити здобуте, гідно зустріти прийдешні роки.

Слава Україні! Слава ЗСУ! Христос рождається!

З МОЛИТВОЮ ЗА УКРАЇНУ: від Морачевського до Куліша

Переклад Біблії Пантелеймона Куліша, Івана Пулюя та Івана Нечуя-Левицького або Святе Письмо Старого і Нового Завіту – перший повний переклад Старого Завіту і Нового Завіту українською мовою, здійснений переважно Пантелеймоном Кулішем з редакційним та перекладним доопрацюванням Івана Пулюя та доповненням перекладів Івана Нечуя-Левицького, що його видано 1903 року у Відні (за іншою версією – окремим виданням у 1904 році). Від початку праці до видання Іван Пулюй працював близько 35 років. Книга видана вже по смерті Пантелеймона Куліша.

Повний переклад Книги книг з одного боку засвідчив достатньо високий рівень розвитку літературної мови на той час, а з іншого – сприяв її подальшому розвитку, адже українська літературна мова на початку ХХ століття функціонувала у двох основних регіональних варіантах: східному і західному. Такий стан мови поєднується з конфесійним стилем перекладу.

Переклад Біблії Куліша – Пулюя – Нечуя-Левицького налічує 66 книг: 39 – Старого Завіту і 27 – Нового Завіту, тобто це – протестантський варіант перекладу. Це пов'язано з тим, що фінансове забезпечення перекладу, друк і часткове розповсюдження здійснювалося Британським Біблійним Товариством, що його іноді ще називають Лондонським Біблійним Товариством, утвореним у Лондоні 1804 року. Переклад адаптовано фонетичним правописом т. зв. «желехівкою».

Упродовж 1868–1869 років Пантелеймон Куліш опублікував у львівському журналі «Правда» переклади кількох «Давидових Псалмів» під псевдонімом Павло Ратай, також двох пісень Мойсея («Пісні над Червоним морем» і «Пісні передсмертної») і врешті-решт усієї Тори. У замітці пояснення Куліш оголосив свій переклад «тільки коректурою», закликаючи читачів робити зміни й уточнення. У співпраці з Пулюєм Куліш 1871 року переклав Новий Завіт з грецької мови, ви-

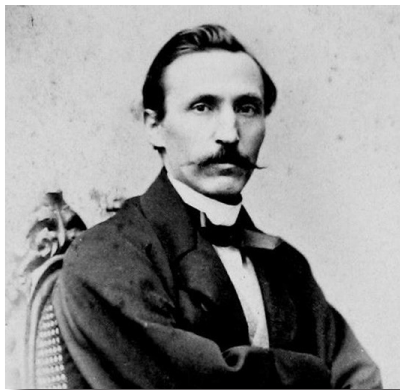
давши спочатку окремі Євангелії: Євангеліє по Маттеєві (так само: по Марку, по Луці, по Іоанові) у Відні 1871 року і Львові 1880 року. 1887 року видано Євангеліє в окремому виданні у Відні від Біблійного Товариства. Від 1874 року до 1877 року за дорученням Пантелеймона Куліша про видання Нового Завіту дбав Михайло Драгоманов.

Під час роботи перекладачі порівнювали свій переклад із церковнослов'янським, російським, польським, сербським, німецьким, латинським, англійським, французьким перекладами Біблії. Так вони переконувалися в правильності свого перекладу.

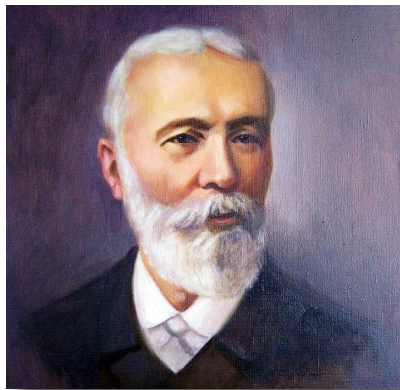
На підросійську Україну Святе Письмо доставляли нелегально. Спроби Івана Пулюя через російське посольство у Відні добитися дозволу на його поширення в Російській імперії завершилися категоричною відмовою або були без відповіді.

На думку української мовознавиці Роксолани Зорівчак, Куліш «керувався прагненням перетворити українців з етносу в політичну націю». Іван Пулюй убачав у виданні перекладу свій патріотичний обов'язок. Водночас Куліш як перекладач Біблії керувався не тільки національними інтересами, а й уселюдськими ідеалами.

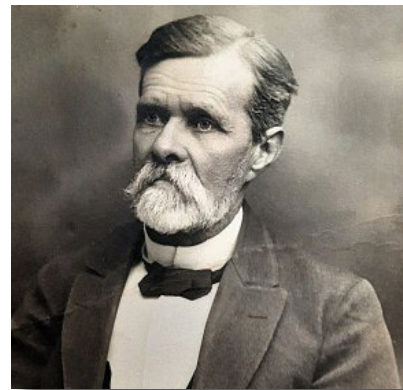
Повний переклад здійснено з єврейських та грецьких текстів українською новітньою мовою. За основу для пере-

Пантелеймон Куліш

Іван Пулюй

Іван Нечуй-Левицький

кладу Куліш і Пулюй узяли грецьке видання лондонського Біблійного товариства 1866 року. У перекладі спостерігаються деякі суперечливі моменти порівняно з оригіналом та певна нерівність стилю викладу, спричинена тим, що над ним працювали три автори. Також використовується багата лексика, деколи з помилковими фразами. Причина менш зручного перекладу пояснюється браком перекладацької традиції, відсутністю уніфікації на бачення мовного стандарту української мови, слабкістю дифузії західно- і східноукраїнських мовних елементів. Пантелеймон Куліш, не знаючи, якою могла бути реакція українців на переклад Біблії, застосував власну перекладацьку стратегію. Спочатку він брав за основу народнопоетичну творчість і розмовну мову.

У Біблії 1903 року спостерігається тенденція до зближення двох варіантів літературної мови, за цього помітна сильніша орієнтація на західний варіант як більш відпрацьований на той час, репрезентований майже всіма функціональними стилями, а серед них – конфесійним. Пантелеймон Куліш та Іван Пулюй добирали загальноновживані, традиційні фразеологічні засоби, зокрема й такі, які використано у творах письменників і церковних діячів кінця XVI – початку XVII століття – Івана Вишенського, Кирила Транквіліона-Ставровецького та інших.

Переклад витримав низку перевидань у Відні (1904, 1906, 1908, 1909, 1912, 1920 роки) та Берліні (1910 рік) і мав певний вплив на подальші переклади Біблії. Ювілейні видання 1944 року (Нью-Йорк), 1947 року (Лондон) та 2000 року (Київ) стали раритетними.

У грудні 1903 року Британське Біблійне Товариство видало у Відні українськомовний переклад Нового і Старого Завіту Куліша – Нечуя-Левицького – Пулюя. Окреме додаткове видання Нового і Старого Завіту вийшло у світ у червні-липні 1904 року.

2007 року в Мінську опубліковано видання «Біблія з коментарями». Основу цього видання склав переклад Пантелеймона Куліша, що був відредагований Василем Боєчком та доповнений коментарями Дональда Стемпса.

Пулюй також дбав про розповсюдження окремих книг Біблії. Наклад першого видання становив 5000 примірників, таким мав бути й наклад другого додатково відредагованого видання. Окрім того, 1906 року український переклад Євангелії Куліша – Пулюя разом із церковнослов'янським текстом був виданий за дозволом Синоду РПЦ і розповсюджувався в підросійській Україні.

Своєю чергою 1908 року Біблійне Товариство в Берліні під наглядом Пулюя видало українські переклади Нового Завіту і Псалтиря разом з англійським текстом для українських емігрантів у Канаді. Також Іван Пулюй надіслав Біблію митрополитові Андрею Шептицькому та різним українським просвітницьким інституціям.

Український та американський мовознавець Андрій Даниленко, узагальнюючи роботу Куліша, вказує: «У своєму віршованому перекладі 1897 р. П. Куліш досяг... вищого рівня народного розмовного біблійного стилю, що характеризується меншим числом книжних та церковнослов'янських елементів... Це була перша спроба синтезувати два підходи – науковий та поетичний – в одному перекладі».

Видання Біблії не стало помітною подією в житті церкви в Україні (ні підросійської, ні півдавстрійської), оскільки воно так і не було рекомендоване вищим церковним керівництвом до богослужіння, хоча й викликало певний резонанс серед культурних діячів України. Високо поставив переклад один з найповажніших російських журналів «Весник Европы», даючи огляд українських перекладів Святого Письма від XVI століття.

Микола Сагарда захоплено писав, що переклад Пантелеймона Куліша «одбиває на собі глибоке розуміння й високе натхнення людини, що вложила в нього все своє велике знання рідної мови, всю свою любов до неї й Божого слова, всю свою душу. Куліш дійсно примусив Мойсея, Ісаю й інших пророків заговорити дуже доброю українською мовою». Іван Франко вважав, що перша українська Біблія не виправдала надій як самого Пантелеймона Куліша, так і широкого загалу українців, і звинуватив Пантелеймона Куліша в незнанні мов оригіналу та використанні «церковщини і дячківщини». Іван Огієнко вказував на брак ритмічності і немилозвучності: «А власне біблійна мова – мова молитовна, мова душі, мова співуча».

Поява Біблії українською мовою стала визначною подією особливо для підросійської України, куди вона доходила нелегальним шляхом через Австро-Угорщину. Найґрунтовнішою і найліпшою для свого часу визнала Біблію Куліша, Левицького та Пулюя Літургійна комісія в Римі під керівництвом патріарха Йосипа Сліпого, як стверджується про це в одній із публікацій журналу «Prager Nachrichten» за 1977 рік.

Натомість до революції 1905 року майже жоден примірник українського перекладу Біблії не можна було офіційно ввезти до Російської імперії. За такого обмеження духовного життя українського народу поява Біблії українською мовою була визначною подією для всієї України, однак туди книга надходила нелегальним шляхом.

***

Урочистості з нагоди 120-річчя видання першого повного сучасного перекладу Біблії українською мовою почалися у Воронежі на Сумщині, на батьківщині українського письменника та інтелектуала Пантелеймона Куліша. Біля пам'ятника малого Панька зібралися його земляки, краєзнавці, історики, громадські діячі та журналісти. Промову на вшанування Пантелеймона Куліша виголошували народний депутат Ігор Молоток,

речник Генерального штабу Збройних Сил України Андрій Ковальов, директор історико-меморіального музею-заповідника «Ганнина Пустинь» в Оленівці Юрій Блоха, кобзар, народний артист, лауреат Шевченківської премії Тарас Компаніченко, Інязор Ерзянського народу Болянь Сиресь. Урочистий передзвін загравав Роман Захарченко.

Продовжилися відзначення в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, де вшанували Куліша науковою конференцією, співорганізаторами якої, окрім університету та меморіального музею-заповідника Пантелеймона Куліша «Ганнина пустинь» (с. Оленівка Ніжинського району) виступили Інститут Івана Франка НАН України та Українське Біблійне Товариство під патронатом Чернігівської обласної військової адміністрації та Чернігівської єпархії Православної Церкви України.

Пленарне засідання за участі ректора університету Олександра Самойленка, владика Антонія, єпископа Чернігівського та Ніжинського, голови Ніжинської районної військової адміністрації Григорія Ковтуна, директора Інституту Івана Франка НАН України, доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України Євгена Нахліка, віце-президента Українського Біблійного Товариства, ректора Львівської Духовної Семінарії ПЦУ о. Василя Луцишина, директора обласного історико-меморіального музею-заповідника Пантелеймона Куліша «Ганнина пустинь» Юрія Блохи, заступниці директора з наукової роботи Інституту Івана Франка НАН України, докторки філологічних наук, професорки Алли Швець, науковців Кисва, Львова, Ніжина, Харкова та Чернігова, викладачів, співробітників і студентів ніжинського вишу розпочав блискучим виконанням національних духовних творів молодіжний хор «Світич» під керівництвом заслуженої діячки мистецтв України, професорки Людмили Шумської.

Після вітальних слів від співорганізаторів конференції, до яких приєдналися і друзі університету – докторка, професорка, президентка Німецько-українського наукового Об'єднання ім. Юрія Бойка-Блохина (ФРН), академік АН ВШУ та дійсний академік Всеукраїнської Богословської Академії наук, член-кореспондент УВАН Даріана Блохин та поет, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка Леонід Горлач, учасники наукового заходу мали змогу почути ґрунтовні доповіді відомих українських дослідників: Є. Нахліка, Г. Самойленка, Н. Бойко, Н. Коцюбинської, А. Швець, О. Матушек, І. Процик, Г. Тимошик, К. Борисенко. Не менший інтерес в учасників конференції викликала презентація нової монографії професора Григорія Самойленка «З молитвою За Україну. Церковно-культурні діячі Північного Лівобережжя XVII століття», творчий виступ з оспіваними творами Пантелеймона Куліша народного артиста України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Тараса Компаніченка та знайомство з духовними скарбами відділу історії Ніжинського краєзнавчого музею імені Івана Спаського, яке провели завідувач відділу Сергій Зозуля та настоятель Свято-Покровської парафії протоієрей Михайл Якубів.

Гоголівський виш ініціював конференцію не тільки з поваги до події і до колишнього працівника канцелярії закладу Пантелеймона Куліша. 1860 року, коли Куліш почав перекла-

дати Святе Письмо, інспектор Ніжинського юридичного ліцею Пилип Морачевський подав у Російську академію наук і Святійший Синод переклад українською мовою Євангелії (1860), Діяння святих апостолів (кінець 1861 – початок 1862), Послання святих апостолів (1862–1863). Російська академія наук визнала його переклад Євангелій найкращим серед усіх аналогічних слов'янських перекладів, але через мовну політику Російської імперії жоден із цих перекладів не був виданий за життя автора. Морачевський став каталізатором появи Валуєвського циркуляру 1863 року. У таємному розпорядженні міністр внутрішніх справ Російської імперії Петро Валуєв наказував цензурним комітетам призупинити видання значної частини книг, написаних «малоросійською», тобто українською мовою. За-

боронялася публікація релігійних, навчальних і освітніх книг, однак дозволялася публікація художньої літератури. Аноніми, котрі назвалися представниками київського духовенства, звернулися в жандармерію: «Добившись перекладу малоросійським наріччя Святого Письма, прихильники малоросійської партії досягнуть, так би мовити, визнання самостійності малоросійської мови, й тоді, звичайно, на цьому не зупиняться та, спираючись на окремішність мови, заявлятимуть претензії на автономію Малоросії».

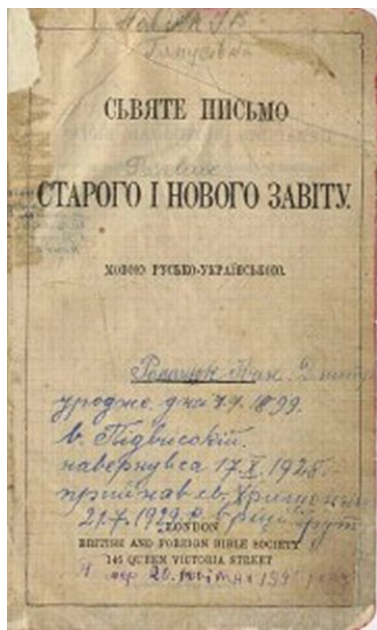
Лише в лютому 1905 року російська влада дала дозвіл на публікацію українського перекладу Святого Письма. Уперше надрукований навесні 1906 року (потім у 1914 і 1917 рр.) з благословення Святішого Синоду Російської Церкви, але дозволений для використання в церковних відправах був лише в період Української Центральної Ради за розпорядженням Всеукраїнської Православної Церковної Ради.

Переклади Морачевського були перевидані в Канаді (1948) і США (1966), їх досі використовують під час богослужінь. В Україні Євангеліє в перекладі П. Морачевського перевидане київським видавництвом «Простір» 2011 року, а «Псалтир» – Національною бібліотекою України ім. Вернадського 2015-го.

Другого дня засідання проводилося на землі, що безпосередньо пов'язана з тематикою конференції, на території історико-меморіального музею-заповідника П. Куліша «Ганнина пустинь», де учасники і гості долучилися до панахиди на могили Пантелеймона Олександровича за участі священства Чернігівської єпархії ПЦУ. Особливий інтерес викликали виступи директора заповідника Юрія Блохи та Алли Богдан, котрі познайомили присутніх не лише з експозицією музею, але і з процесом підготовки до друку кулішівської Біблії. Заключним акордом конференції став виступ народного артиста України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, кобзаря Василя Нечепи.

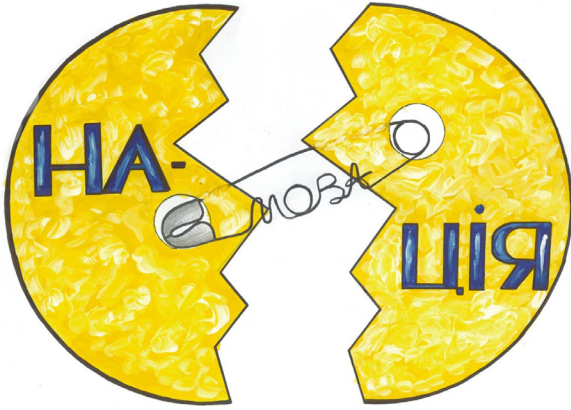
На думку всіх учасників, вивчення та популяризація нашої національної духовної спадщини є вкрай потрібним процесом для подальшого формування української ідентичності, відновлення історичної справедливості та перемоги над кривавим агресором.

Далі вшанування відбудуться у Львові й Відні – містах, де було здійснене видання. У столиці Австрії відкриють відновлену меморіальну дошку на честь знаменної події.

ЕМОЦІЇ І МАНІПУЛЯЦІЇ

Дещо про чергове збурення громадської думки довкола професорки Ірини Фаріон

І. Фаріон – авторка ідеї, О. Вовк – авторка роботи

На початку – ось ця емка цитата про суть проблеми, автором якої є Великий Українець Іван Огієнко (митрополит Іларіон):

«Мова – душа кожної національності... І поки живе мова – житиме й народ, як національність. Не стане мови – не стане й національності: вона геть розпорошиться поміж дужчим народом.»

Цю пророчу фразу автор написав після поразки Української національно-визвольної революції 1917–1921 років. Пізніше, на еміграції, аналізуючи уроки цієї поразки, він деталізував і конкретизував проблему мови (як і проблему церкви) для бездержавної нації в брошурі «Наука про рідномовні обов'язки».

Є в цій брошурі емкі, на пів сторінки, «Десять найголовніших мовних заповідей свідомого громадянина». Виділю одну з головних:

«Гине мова – гине народ!».

Цей текст-заклик упродовж десятиліть рятував розсіяну світами українську еміграцію від асиміляції і винародовлення, а в підрадянській Україні поширювався таємно серед свідомої інтелігенції.

Цей текст-заклик мав би стати символом виживання української нації після здобуття незалежності 1991 року. Однак його уперто й послідовно не помічала державна еліта України, яка покликана виводити народ із пустелі безнадії й невизначеності. Парадоксальний факт: за останні 30 років жоден із шести українських президентів, жоден із голів Верховної Ради, жоден прем'єр чи профільний міністр ніде й ніколи не повторив те, про що йдеться в цьому декалозі Великого Українця.

Прийнятий у муках і безнастанній боротьбі з опонентами українського в Україні закон про державність української мови нарешті розставив крапки, ствердив те, що було і є аксіомою, – державною мовою в Україні є українська!

Однак, як виявилось, справа втілення цього закону в життя знову стала справою виживання нації.

Останнім часом проросійська гідра «п'ятої колонії», знесилена від активних дій влади на місцях щодо дерусифікації всіх сфер життя українців, усе голосніше почала знову озвучувати свої промосковські сентенції. Ця гідра таки досконало володіє маніпулятивними технологіями. І тому час від часу помітно набирає сили.

Ідеться не лише про остогидлі вже багатьом прізвиська одіозних «диванних експертів», які донедавна тісно співпрацювали із високими влацями, а й про низку потужних засобів масової інформації, які все ще перебувають у кулаці кількох невидимих олігархів і з каналів яких час від часу вкидується чергова «тема дня» з метою явної провокації – роз'єднання, знесення, зневірення суспільної думки.

Таким «еспертам» і «володарям» інформаційного поля вигідно вказати на ніким ще непокорену професорку Фаріон, перевести на неї всі стрілки негативу й зневіри, що нагромадилися в суспільстві. Для цього й застосували всю могутність медійних каналів (більшість ЗМІ – у їхніх руках).

Тема ця явно гіперболізована, викривлена, заангажована. Бо нічого протизаконного, антиукраїнського, антидержавного в тому інтерв'ю, на моє переконання, Ірина Дмитрівна не сказала.

У цьому контексті роздутий до безміри цей скандал не можна розглядати поза контекстом із так званими викривальними публікаціями журналу «Таймс», газети «Нью-Йорк Таймс», внутрішніми розбірками «експертів» усередині країни.

Переглядаючи упродовж останніх днів кількадеметрові стрічки відгуків на найбільш гарячих «платформах» довкола висловлювання професорки Фаріон про мову наших військових, впадає в око така деталь: прихильники позиції пані Ірини прагнуть толерантно, спокійно, переконливо викладати свої аргументи, відстоюючи свою позицію; натомість її опоненти не шкодують гострих слів, що часто переходять межі пристойності, не зважають на вироблені спільнотою певні правила культури публічної дискусії.

Звідки й чому в таких дописувачів стільки злості, ненависті нетерпимості? Лейтмотивом таких дописів може тут стати відома фраза з біблійної історії «Розіпни!». Більшість же таких ролучених викривачів жодної статті, жодної книги Ірини Фаріон не читали. Де вже їм знати про справді геніальний серіал її відеозвернень до земляків «Ген українця»? Хоча, за бажанням, у ЮТубі все можна легко віднайти.

Найболючіше в цій історії те, що українці, маю на оці зде-націоналізовану упродовж десятиліть частину наших співвітчизників, укотре повелися за професійними маніпуляторами і формувачами громадської думки. Саме для таких хочу коротко нагадати три незасвоєні нацією уроки нічим не вмотивованої з точки зору здорового глузду компрометації агресивною більшістю трьох справжніх світочів нації в конкретиці їхнього беззастережного захисту душі нації – Української Мови.

Компрометація Івана Франка

Багатьом відома фраза Івана Яковича «Не люблю русинів (тобто українців – М. Т.). Та й за що мав би їх любити?».

Мовлена з болем в одній із автобіографій, вона мала пояснення: геній нації до кінця свого многотрудного життя був прямостоячим проти кон'юнктурних вітрів і залишався вірним не тим, хто при владі, а тим, хто вигодував його черствим хлібом і працю до поту і хто спорядив пізнавати світ та писати про нього. Таким готовий був служити «собачою вірністю». Тому, незважаючи на всіх і все, уперто і без оглядки «гавкав» за Україну.

Представники так званої галицької української еліти не простили генію. Вони все зробили для того, щоб не допустити Франка очолити катедру української літератури спочатку у Львівському, а згодом і в Чернівецькому університетах. І це за обставин, що чужинська на тоді в тих краях влада не була проти. Самі ж українці – чолові діячі-інтелігенти – надалі кругом випихали свого здібного і талановитого побратима. Щоб прогодувати сім'ю, Франко змушений був працювати... коректором у польській газеті.

Зпитання:

Хто знає тепер тих, хто очолював у ту пору ті катедри? Що зробили такі для нації, окрім як топити, компрометувати, знесилювати своїх? І хто тепер не ставить у приклад чин служіння нації самого Франка?

Компрометація Івана Огієнка

У лютому 1917 року молодий доцент Київського університету Св. Володимира закликає колег відмовитися від російської

й почати читати студентам лекції українською – імперія ж зникає на очах. Окрім доцента Шаровольського, його ніхто з угодської професури не підтримав. Ба більше, колеги самі зніщували звільнення його з роботи, звинувативши в сепаратизмі і зазіханні на честь царя.

Через 15 років історія повторилася у Варшаві. 1933 року безробітний професор засновує там для всіх українців Європи і Америки журнал «Рідна Мова», головним гаслом якого стала відома тепер крилата фраза «Для одного народу – одна літературна мова, один правопис». Цього разу його не підтримав розсварений між собою провід української еміграції. Опоненти вмילו підбурили вчителів українських шкіл Перемишлянського повіту, підкинули їм ідею про так зване москвофільство Огієнка. Делегація тих амбітних учителів на своєму з'їзді закликає батьків своїх учнів... не передплачувати, ба більше – публічно бойкотувати журнал «Рідна Мова»...

Запитання:

Що тепер чути про тих вчителів і хто тепер Іван Огієнко не лише для української діаспори, а й всієї України?

Компрометація Софії Русової

Певне, багато українців уже знають, що в цієї діячки не було жодної краплини української крові (мати – французенка, батько – швед). Але через безтямну любов до свого чоловіка і рідної йому Чернігівщини Софія так само безтямно працювала заради національного відродження українців.

Українізувала школу в чернігівській Олешні, фактично вирвала з рук російської влади дозвіл відкрити перший у Києві українськомовний дитячий садок, заснувала перший дитячий журнал українською, розробила засади національного виховання українських дітей.

Їй заважали, її ненавиділи, зневажали – кругом і всі зі «своїх». Бо була не така як усі. А найбільше приклалися до компрометації Русової вже в новітні часи низка «заслужених працівниць України» з головної бібліотеки в Чернігові імені російськомислячого і російськородючого Короленка. Щоб не допустити перейменування її на честь справжніх засновників – Софії та Олександра Русових, ці діячки культурного фронту пустили в краї поголос, що Софія Русова втекла з України, і коли в нас люди вмирили з голоду, вона «жирувала» на ситому Заході...

Запитання:

Чого добилися сучасні компрометатори Русової? Цілком протилежного: обласна влада таки замінила очільницю бібліотеки, а на прапорі цього важливого державотворчого закладу таки ствердилося, варто сподіватися, що назавжди, ім'я справжніх українських патріотів Русових.

Отож у всіх трьох випадках справедливість перемогла. Певний, що і в цьому двобої з явними ворогами українського в

Україні перемаже Ірина Фаріон. Сміливості й відваги їй не позичати.

Проте мало би бути більше тих із числа української бюджетної інтелігенції, часто мовчазної, боязкої, слухняної і мало думаючої, хто розуміє, що і хто стоїть на цю компрометацію.

І насамкінець. Із численних розважливих коментарів до цієї прикрий історії, що побутують у відкритому медійному просторі, хоч виділити ось цю влучну думку мого побратима за професією і духом – справді Народного Журналіста і справді Народного Артиста Анатолія Матвійчука:

«Основна проблема Ірини Фаріон – це те, що свідомо чи напівсвідомо, майже наодинці, вона протистоїть сьогодні всій старій гігантській машині, яка утримує конфігурацію інформаційного олігархічного простору нашої держави, що повністю тримається на протекціонізмі, корупції і абсолютній аморальності. І це драгує і навіть доводить до сказу людей, які бачать речі не такими, як хотілось би володарям Матриці, а такими, як вони є насправді. Бо коли Україна зрозуміє істину, мовою Фаріон говоритимуть мільйони!»

Таки говоритимуть!

У нас немає в цій жорстокій і несправедливій війні іншого вибору.

Микола ТИМОШИК, доктор філологічних наук,
професор, журналіст

Від редакції:

Погоджуюся з Миколою Тимошиком, бо належу до кола тих українців, котрі поважають Ірину Фаріон за її націєтворчий інтелект, незламну позицію у відстоюванні української мови в українській державі. Вона – блискуча, ерудована лекторка. Але пані Ірину часом «заносить». І всі свої конфлікти професорка часто провокує сама. Бо любить скандали навколо своєї персони. Цим користуються її недруги, котрі бояться розумних жінок. Ті псевдопатріоти й пристосуванці, справжню сутність яких вона розкриває.

Подам репліку до останньої заяви Ірини Фаріон. З Героєм України Олександром Мацієвським, моїм сусідом, ми бачилися за декілька тижнів до його героїчної загибелі. Він був російськомовним, тому що народився і прожив перші 28 років у Молдові. Закарбувалася в пам'яті його остання фраза, сказана мені: «Вот доживем до победы, и Вы будете учить меня говорить на украинском»...

Поділяю обурення поведінкою пані Фаріон таких, як він. Докторка філологічних наук зобов'язана розуміти значення і вагу кожного вимовленого нею слова.

Надія ОНИЩЕНКО, членкиня Національної спілки журналістів

УКРАЇНЬСЬКА ДУША ГАННИ Б'ЯНКИ

У героїні моєї оповіді чарівна посмішка. Вона немовби запрошує до спілкування, спонукає до щирості й відвертості. А ще вдумливий і допитливий погляд, що цілить прямо в душу. А з чим ти прийшов? Які твої наміри? Та досить таємничості. Героїня моєї оповіді – моя колега і добра знайома, асистентка катедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Ганна Б'янка – голова громадської організації «Час для нас», волонтерка, психотерапевтка в методі позитивної психотерапії, а ще вона – мама і любляча дружина...

Роль волонтерів після повномасштабного російського вторгнення в нашу країну неможливо переоцінити. Ці люди, ризикуючи власним життям і здоров'ям, намагаються надати допомогу всім, хто її потребує. У найскрутніші хвилини людського життя вони поряд. До цієї когорти звиязців належить і пані Ганна. Її

волонтерська діяльність розпочалася задовго до війни, а тому написано моїми колегами-журналістами про неї чимало. Десятки заміток та інтерв'ю, нариси, портретні замальовки, відеосюжети. Відомий столичний тележурналіст Олег Володарський навіть півгодинний фільм відзняв і у фіналі програми зізнався: «Ганна Б'янка стала для мене прикладом мудрості й терпіння в ставленні до численних недосконалостей та негараздів нашого буття». Ось так. А на його життєвих дорогах траплялося багато цікавих і неординарних людей.

Завдання ж мого допису показати життєві витоки того, що вкладено в поняття «українська душа», «українська жінка», «берегиня родини». Я хочу по-новому поглянути на пані Ганну, побачити її закоріненість в український ґрунт, залюбленість у рідну землю, докопатися до національного ества. Отож почнемо із вито-

ків... Народилася Ганна Б'янка, у дівочтві Бондаренко, у мальовничому селі Дрімайлівка, що за двадцять п'ять кілометрів від Ніжина. Оспіване в численних фольклорних оповідках та казках це село щедро обдаровує романтикою буття всіх, хто мешкає тут. Не стала винятком і родина Бондаренків. Батько – Григорій Юхимович – продовжувач давнього хліборобського роду, усе життя працював на землі. Не цурався ніякої роботи. Любив допомагати людям, а ті віддячували йому повагою й шаную. Уже відживував свій вік і відійшов у засвіти, та в пам'яті людській продовжує жити. А тому й сьогодні в селі можна почути: «То Галя, молодша донька Гриші Бондаренка».

Мама – Наталія Митрофанівна – усе життя працювала в управлінні статистики, а тому добре знала проблеми та потреби своїх односельців. Щедра на добро та привітне слово вона і у своїх доньок виховувала ці якості. У дружній родині Бондаренків їх зростало дві. Щосуботи дівчатка разом з мамою замішували тісто і випікали піріжки, щоб у неділю пригощати ними сусідів. Любили односельці збиратися біля гостинної садиби Бондаренків. Про життя погомоніти, новини почути, чи просто поспівати. Так закарбувалося в дитячих спогадах...

Молодша Галя народилася 8 серпня 1978 року в рік Білого Коня під сузір'ям Лева. Це дуже багато що пояснює в її характері та темпераменті. Давайте згадаємо знану ще зі шкільних років оповідку нашого земляка, Шевченківського лавреата Володимира Дрозда «Білий кінь Шептало». Це – романтично-сумна історія білого коня, який переживаючи безбарвне сьогодення, мріяв про яскраве майбутнє. Прагнув краси і свободи. Це немов би дороговказ на життя. Люди, котрі народилися в цей рік, захоплені, активні, волелюбні, енергійні особистості. Вони наділені прекрасним почуттям гумору і надзвичайно доброзичливі. Вони належать до стихії Вогню, а тому не надто дослухаються до чужих думок,

а на все мають свою власну, через це їм важко будувати гармонійний шлюб. Коні люблять і вміють заробляти гроші, легко їх витрачають. Під сузір'ям Лева найчастіше народжуються лідери, які мають високу самооцінку і щирю віру у власні чесноти. Їх вирізняє соціальна активність та прагнення вести за собою. Усі ці чесноти притаманні і героїні моєї оповіді. Щоправда набула вона їх протягом життя.

А ще пані Ганна вірить у магію чисел... (нагадаємо, народилася вона 08. 08. 1978 р.) – майже ідеальна збалансованість, що свідчить про вміння у вирішенні проблем, згуртуванні людей та передачі їм досвіду. Отож полишимо нумерологію, повернемося до реалій. Усе свідоме життя Ганна Бондаренко відмінно навчалася, спочатку в Дрімайлівській восьмирічній, згодом у Вересоцькій середній загальноосвітніх школах, опісля в Чернігівському педагогічному університеті імені Тараса Шевченка, на факультеті початкового навчання, магістратуру закінчувала вже в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, де й працювала. Їй поталанило на хороших учителів, вони постійно супроводжували її на життєвих дорогах. Від першої вчительки з рідного села, Валентини Петрівни, бо саме вона розгледіла в серці своєї учениці оту яскраву жаринку, яку згодом назвуть «педагогічний талант», а ще навчила любити рідну мову і дозріле українське слово. У старших класах полюбила історію, літературу і математику (певно, далася взнаки мамині гени), а ще утвердилася в переконанні ста-

ти вчителькою. Отак земні дороги і привели її до Чернігівського педагогічного. По завершенню навчання, як і належить, чотири роки пропрацювала в одній зі шкіл колишнього Козелецького району. Нині її вихованці вже боронять Україну.

Потім було заміжжя, переїзд у Ніжин, робота на посаді старшого лаборанта катедри соціальної педагогіки. Добрим словом і нині згадує Ганна Григорівна своїх старших колег, доцентів Наталю Миколаївну Суховееву, Антоніну Іванівну Конончук – тих, хто долучав її до нової професії – соціального педагога.

Вступила до аспірантури, але навчання довелося перервати. Народилися доньки. Спочатку старшенька – Євгенія, а згодом і молодша – Настя. Жені на сьогодні виповнилося вже 17, вона – студентка-першокурсниця факультету філології, історії та правознавчих дисциплін Гоголівського університету. Насті – 12, вона – школярка. Обоє – мамине щастя.

З 2015 року Ганна Григорівна Бондаренко працює викладачкою катедри соціальної педагогіки та соціальної роботи. Читає цикл дисциплін соціальної тематики. Цього ж року завершила навчання в аспірантурі та продовжила роботу над дисертаційним дослідженням. У міському конкурсі «Жінка року – 2018» була визнана переможницею в номінації «Волонтер». Уже в ті часи охоплена нею громадська організація «Час для нас» охопила своєю опікою всі соціальні заклади міста. 2019-го отримала диплом магістра соціальної роботи. На цьому можна було б закінчувати розповідь про мою колегу Ганну Бондаренко і починати розповідь про Ганну Б'янку.

Він з'явився в її житті 2020 року. Приїхав з далекої Швейцарії з волонтерською місією. Приїхав, поглянув у очі, що віддзеркалювали душу, і залишився з нею. Ось уже три роки вони разом. Шлюб з коханим чоловіком змінив її прізвище, але не її саму. Вона ж залишилася такою ж простою, відкритою та щирою, але водночас глибокою і мудрою людиною.

З початком повномасштабної війни їхня оселя стала волонтерським штабом. Сюди приходили люди, які зазнали лихоліть війни і ті, хто стишував цей біль і гоїв рани. Її серце вмістило всіх небайдужих, а їх сотні, а може вже й тисячі. Щоб розповісти про «феномен Галини Б'янки» не вистачить газетної шпальти, та це й не мета мого допису.

Я пишу про Галю Бондаренко – українську жінку, люблячу матір і дружину, а ще про Березину. Бо така вже душа в цієї жінки – щиро віруюча, милосердна, любляча... Душа, яка здатна сприймати всі болі світу.

Коли вже завершував роботу над матеріалом до університету надійшла звістка: Указом Президента України за № 590/2023 «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня працівників освіти» за значний особистий внесок у розвиток національної освіти, підготовку кваліфікованих фахівців, мужність і самовідданість, виявлені у захисті суверенітету та територіальної цілісності України, плідну педагогічну діяльність та високий професіоналізм постановили: нагородити медаллю «За працю і звитягу» Б'янку Ганну Григорівну. Я щиро вітаю дорого колегу з високою державною нагородою. Це гідна оцінка її самовідданої праці.

Актуальні есеї Аскольда Лозинського

Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара Національного університету «Острозька академія» (НаУОА) у партнерстві з Науковим товариством історії дипломатії та міжнародних відносин (НТІДМВ) організував презентацію книг відомого представника закордонного українства, доктора права Аскольда Лозинського. У 1998–2008 роках він очолював Світовий Конгрес Українців (СКУ), а в 1992–2016 роках обіймав посаду президента Українського Конгресового Комітету Америки (УККА). З 2013 року є головою Фондації Українського Вільного Університету (УВУ), що діє у США. Під час російсько-української війни родина Лозинських активно підтримує Україну, надає фінансову допомогу для потреб Збройних Сил України та постраждалих від війни. У Фондації УВУ Аскольд Лозинський виступає координатором роботи для забезпечення Збройних Сил України дронами.

Захід відбувся в онлайн-форматі з використанням платформи Zoom. Інтерес читачього загалу до презентованих книг і тем, над якими розмірковує в них автор, засвідчив розмаїтий контингент учасників зібрання. До зустрічі долучилися студенти, аспіранти та науково-педагогічні працівники з Національного університету «Острозька академія», Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Ужгородського національного університету, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Окрім того, були присутні співробітники обласних і міських бібліотек, Центрального державного архіву громадських об'єднань та українці, учителі шкіл, працівники обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти з Хмельницької та Волинської областей, члени НТІДМВ, представники різних громадських організацій та спілок.

Модератором події була директор Інституту досліджень української діаспори НаУОА Алла Атаманенко. Вона представила Аскольда Лозинського, розповіла про його діяльність як активно члена та керівника низки українських організацій у діаспорі.

Із вітальним словом до присутніх звернувся проректор з науково-педагогічної роботи НаУОА Дмитро Шевчук. Він також передав слова вітання від імені ректора Острозької академії Ігоря Пасічника.

А. Лозинський розповів про свої книги «Погляд на Україну. Записки з нью-йоркського зошита» (2018), «Ukrainian Prism» («Українська призма», 2022), «Бо москалі – чужі люде...» (2023), «Ukraine: slayingthetwo-headed eagle» («Україна: знищити двоголового орла», 2023).

Усі презентовані видання є добірками його есеїв, що в різний час були опубліковані українською та англійською мовою в американській періодиці і є суттєвим доповненням і продовженням попередніх праць автора. Кожен есеї – порівняно невеликий за обсягом (близько 750 слів), висвітлює актуальні питання історії, світової політики, міжнародного права, подій сьогодення тощо. Позитивною характеристикою кожної книги

є те, що в текстах автора присутні судження, що допомагають розвинути різного роду міфологеми про українську історію. У низці есеїв простежуємо бачення пана Аскольда сучасного та подальшого розвитку інституційної структури закордонного українства, необхідності звернення уваги міжнародних організацій на становище українців у Росії. У своїх працях, а також під час безпосереднього спілкування, Лозинський вказує на потребу поживлення розбудови «українського світу» та збереження української ідентичності в країнах т. зв. «східної діаспори». У найновіших роботах він постійно пише про Україну, виокремлює те головне, що, на його думку, має знати сучасна молодь і кожен небайдужий громадянин, розмірковує над тим, які історичні уроки було засвоєно, а з яких ще треба зробити висновки.

Приємно вказати, що книга «Ukrainian Prism» (2022) вийшла друком у Видавництві НаУОА, частину ілюстрацій до неї підготувала випускниця університету Ірина Красюк, а передмову написав автор цих рядків. За бажанням Аскольда Лозинського примірники видання були подаровані студентам Острозької академії, передані в дарунок для шкіл і бібліотек у різних населених пунктах України. Процес поширення книги триває. Також др. А. Лозинський презентував працю, у якій був членом редколегії та автором передмови – «Мрія, слово, чин. Збірник на пошану Володимира Янева» (2023). Ця книга вийшла з нагоди 100-ліття Українського Вільного Університету та 30-річчя відходу в засвіти його багаторічного очільника Володимира Янева. Як зазначив спікер, праця мала вийти друком ще в 2021 році, але через об'єктивні причини її поява затрималася. А. Лозинський говорив про В. Янева як революційну постать, зважаючи на його багатогранну плідну діяльність у різноманітних напрямках: громадсько-політичному, науковому, освітньому, літературному та ін.

Аскольд Лозинський постійно зауважував, що важливо аби молодь уміла критично мислити, аналізувати різні події та факти, аби не була байдужою до проблем минулого і сьогодення. Він наголосив на тому, що майбутнє України багато в чому залежить від молоді. Пан Аскольд закликав студентів бути обізнаними в різних важливих питаннях, вивчати англійську мову, щоб вміти вільно спілкуватися з іноземцями і доносити свою думку до зарубіжної аудиторії.

Після представлення видань понад півтори години відбулася дискусія, її модерував автор цих рядків. Обговорили окремі аспекти змісту презентованих видань. Слухачі цікавилися думкою автора про розвиток подій сучасного міжнародного життя та діяльності світового українства.

Проведений захід засвідчив тотожність із прагненнями др. Лозинського до розвитку критичного мислення серед молоді. Адже кожен із присутніх отримав інформацію для роздумів.

Назар МАРТИНЮК, науковий співробітник Інституту досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара Національного університету «Острозька академія»

«Слово Кобзаря» в Хорватії

Вийшло у світ сьоме число щоквартальника «Слово Кобзаря», його видає українське культурно-просвітне товариство «Кобзар» у Загребі (Хорватія). У вступному слові редактор Славко Бурда наголосив: «Українська держава та український народ прагнуть бути в товаристві країн Європи та світу, які прагнуть прогресу та процвітання своїх народів та світової спільноти в цілому. Українські жертви великі, і це беззаперечна боротьба, яка не має бути марною, бо народжується в крові – нове українське суспільство, нова сучасна українська держава, яка гарантуватиме нове краще життя всім своїм громадянам і жителям.

Кількість українських організацій у Хорватії зростає з кожним днем, і вони активні в усіх галузях діяльності, що безпосередньо стосуються національної, культурної, духовної та мовної ідентичності».

Далі часопис інформує читачів про діяльність товариства «Кобзар» у III кварталі 2023 року. Заслуговує на увагу повідомлення про підготовку до видання вже шостої книги із серії «Українці Хорватії», що міститиме в собі 35 статей двадцяти авторів і матиме 460 сторінок тексту. Анонсовано у виданні і проведення культурної акції «Дні української культури в Загребі», на яку запрошено земляків з України, Боснії та Герцеговини, Сербії, Словенії, Італії та інших європейських країн. У програмі акції: презентація вищезгаданої книги; круглий стіл на тему 90-х роковин Голодомору 1932–1933 років в Україні; вечір вшанування пам'яті українського письменника та державного діяча Дмитра Павличка; відкриття виставки художніх робіт родини Масликів; проведення культурного вечора-концерту української пісні та музики; Боже-ственна Літургія в греко-католицькій церкві святих Кирила і Мефодія; молитва за мир та панахида за жертви війни в Україні.

Щоквартальник розповідає про святкування в Україні Дня Української Державності, Дня Державного прапора України, 32-ї річниці Незалежності України – участь у цих заходах очільників нашої держави та уряду. Інформує часопис і про святкування цих свят у Хорватії. Зокрема, про покладання квітів до пам'ятника Тарасові Шевченку та покладання лампадок за жертвами визвольної війни в Україні в Загребі; про святкові заходи в Пулі, де було розгорнуто 32-метровий прапор України.

Часопис повідомляє читачам і про важливі міжнародні події. Зокрема, про 16 міжнародну конференцію «Дубровницький форум», що зібрав навколо себе численних високопоставлених міжнародних та вітчизняних гостей та представників установ Європейського союзу. Про дводенний саміт Південноатлантичного Альянсу в Литві, у якому взяли участь лідери 31 країни-члена НАТО а також додатково запрошені делегації, зокрема українська на чолі з Президентом Володимиром Зеленським. На саміті було ухвалено текст комюніке, що передбачає пакет під-

тримки для України. Текст Спільної декларації про підтримку України часопис друкує на своїх шпальтах.

На сторінках також розповідається про саміт лідерів Балканських країн, що відбувався в Афінах (Греція). У роботі саміту брав участь Президент України Володимир Зеленський. Саміт прийняв декларацію на підтримку України. У рамках події Президент України провів робочу зустріч з Прем'єр-міністром Республіки Хорватія Андреєм Пленковичем.

Щоквартальник презентує нового Президента Ради національних меншин Хорватії, котрого обрав Уряд. Ним став п'ятдесятирічний представник угорської національної меншини Тібор Варга, котрий закінчив факультет готельного менеджменту Рієцького університету і є одним з найавторитетніших експертів з питань національних меншин.

Не лишилася поза увагою журналістів і низка офіційних міжнародних візитів. Так, зокрема, візит міністра закордонних та європейських справ Хорватії Гордана Грліч Радмана до України, де відбулося його спілкування з міністром закордонних справ Дмитром Кулебою. Візит владика Крижевської єпархії Мілана Стіпіча до України. Мета візиту єпископа – поліпшення гуманітарної допомоги постраждалим від війни.

Велику увагу приділяє щоквартальник питанням культурної співпраці між нашими державами. Наприклад, у сьомому числі розповідається про музичний вечір у Загребі українських співаків Катерини Бужинської та Михайла Грицкана; про найбільший державний фестиваль культури та звичаїв національних меншин Хорватії в м. Липовляни «Липовлянські зустрічі»; про 11-й фестиваль світової літератури що відбувся в Загребі. Сюди запросили письменників із 15 європейських країн. Усі вони лауреати престижних літературних премій, таких як Гонкурівська, Міжнародна Букерівська, премія «Стрега» та інших. Україну на фестивалі представляв письменник Юрій Андрухович.

Важливою подією в духовному житті наших держав стало проведення Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви, що відбувся в Римі.

Не залишило поза увагою видання і VII Всесвітній Форум Українців, що відбувався в Києві. Обрано нового голову ГС «УВКР». Ним став народний депутат України, діючий підполковник Збройних Сил України Сергій Рудик. Форум запропонував відновити Державну програму роботи із закордонним українством, що передбачала б конкретні механізми допомоги представникам української діаспори.

Новий випуск щоквартальника «Слово Кобзаря», на моє переконання, вирізняється вагомістю та глибиною змісту, інформаційною насиченістю та чітким патріотичним спрямуванням.

Олександр ЗАБАРНИЙ

Слово Кобзаря

Щоквартально
30 вересня 2023 року, номер 7

Слово Кобзаря | Інформаційний ЦКРД Кобзар Загреб

- МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ - ДУБРОВНИЦЬКИЙ ФОРУМ 2023 / с.4
- СПІЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ / с.8
- НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ РАДИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ / с.8
- ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ В ЗАГРЕБІ / с.16
- ВІДБУВЄСЯ VII ВСЕСВІТНІЙ ФОРУМ УКРАЇНЦІВ / с.20
- СИНОД УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ / с.24
- ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ У РАДІ БЕЗПЕКИ ООН / с.30

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво № 352-24ПР, серія ЧГ, від 6 березня 2007 року
Р/р 31253365108946 НДУ ім. М. Гоголя код 02125668 ДКСУ м. Київ МФО 820172

(благодійний внесок на розвиток Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Онищенко Н. П., редакторка,
Мельничук О. В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Михед П. В., докт. філол. наук, проф.,
Самойленко Г. В., докт. філол. наук, проф.
Макет, верстка та коректура – Бобрик Д. М.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою, кімната 210
вул. Графська, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
diaspora@ndu.edu.ua

<http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/tsentr-gumanitarnoji-spiwpratsi-z-ukrajinskoyu-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim>